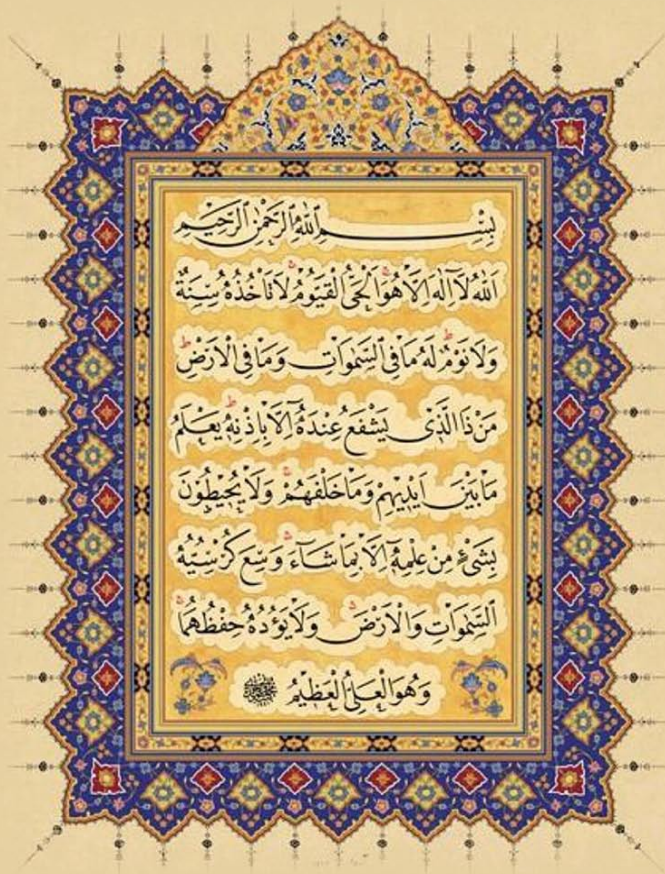

ILMIHAL

kratka uputa u islam

Priredili: Idris Resić prof. i
dr. Sulejman Mašović

Priredili:
Idris Resić, Prof. i Dr. Sulejman Mašović

ILMIHAL

KRATKA UPUTA U ISLAM

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

pdf izdanje za vas pripremili:
www.bosnamuslimmedia.com
1430. hidž. god./2009. god.

Izdavač: *ISLAMIC RELIEF*

S A D R Ź A J

S A D R Ź A J.....	3
PRISTUP.....	6
Čime počinjemo svaki dobar posao?	6
Šta znači Bismilla?.....	6
Koји su to svakodnevni poslovi prije kojih trebo izgovoriti Bismillu?.....	6
ISLAM	7
Šta je Islam?	7
Ko su muslimani?	7
Šta smo mi po vjeri?	8
Šta je Kur'an?	8
ISLAMSKI POZDRAV - SELAM.....	10
Šta je selam?	10
I D I O - ISLAMSKO VJEROVANJE (IMAN)	11
PRVA TEMELJNA ISTINA VJERE	13
DRUGA TEMELJNA ISTINA VJERE.....	15
TREĆA TEMELJNA ISTINA VJERE.....	16
PETA TEMELJNA ISTINA VJERE.....	18
ŠESTA TEMELJNA ISTINA VJERE.....	19
II D I O - GLAVNE ISLAMSKE DUŽNOSTI	20
PRVA ISLAMSKA DUŽNOST.....	21
DRUGA ISLAMSKA DUŽNOST - NAMAZ (SALAT).....	22
Kako stojimo u namazu?.....	22
Kako se pregibamo u namazu?	22
Kako se spuštamo na zemlju u namazu?.....	23
Kako sjedimo u namazu?	23
UVJETI ZA NAMAZ (NAMASKI ŠARTI).....	24
PRVI UVJET ZA NAMAZ - OPĆA ČISTOĆA	25

DRUGI UVJET ZA NAMAZ – ABDEST	26
UZIMANJE ABDESTA (slikovit prikaz)	27
O meshu	29
Tejemmum	30
Gusul	31
TREĆI UVJET ZA NAMAZ - POKRIVANJE TIJELA	32
ČETVRTI UVJET ZA NAMAZ - VRIJEME NAMAZA	33
Ezān	33
PETI UVJET ZA NAMAZ - KIBLA (KA'BA)	35
ŠESTI UVJET ZA NAMAZ - NIJET (ODLUKA)	36
Ikāmet	36
SASTAVNI DIJELOVI NAMAZA - NAMASKI RUKNOVI	37
NAMASKI RUKNOVI (slikovit prikaz)	38
Stupanje u namaz (ifitāh-i tekbir)	41
Pregibanje u namazu (rukū')	42
Spuštanje lica na tle (sedžda)	43
Sjedenje u namazu	43
Ettehijjātu	43
Salavāti	44
Dove	44
Završetak namaza (selām)	44
DODATAK O KIRĀETU	45
Subhāneke	45
Eūza i Bismilla	45
Sura El-Fatiha	46
Sūra Vel-Asri	46
Sūra Nasr (Izā džāe)	47
Sura Tebbet-jedā	47
Sura Ihlas (Kul-huvallahu)	48
Sura Felek	48
Sura Nas	49
PET DNEVNIH NAMAZA	50
SABAHA-NAMAZ	51
AKŠAM-NAMAZ	52
PODNE-NAMAZ	53
IKINDIJA NAMAZ	55

JACIJA-NAMAZ.....	56
VITR-NAMAZ.....	57
ZIKR.....	58
NAMASKA DOVA.....	60
ZABORAV U NAMAZU (SEHV-I SEDŽDA).....	61
ŠTA KVARI NAMAZ.....	61
POUKE O FARZ-NAMAZIMA.....	62
POUKE O SUNNETIMA.....	62
ZAJEDNIČKO KLANJANJE (DŽEMĀAT).....	64
OSTALI NAMAZI.....	64
TREĆA GLAVNA ISLAMSKA DUŽNOST.....	65
ČETVRTA GLAVNA ISLAMSKA DUŽNOST.....	67
PETA GLAVNA ISLAMSKA DUŽNOST.....	69

III DIO - KULTURA ISLAMSKOG ŽIVOTA.....	71
ISLAMSKI BLAGDANI.....	71
Ramazanski bajram.....	71
Kurban-bajram.....	71
Nova muslimanska hidžretska godina.....	72
Mevlud.....	72
Mubarek-noći.....	72
ISLAMSKO VLADANJE (AHLAK).....	74
DUŽNOSTI PREMA ALLAHU.....	74
DUŽNOSTI PREMA SEBI.....	74
DUŽNOSTI PREMA OSTALIM LJUDIMA.....	75
GRIJESI I KAJANJE.....	77
Veliki grijesi.....	77

PRISTUP

Čime počinjemo svaki dobar posao?

Svaki dobar posao počinjemo riječima: BISMILLAHIR-RAHMĀNIRRAHIM, što znači: U IME ALLAHA, SVEMU DOBROČINITELJA, MILOSTIVOG!

Ova formula naziva se BISMILLA.

Šta znači Bismilla?

Bismilla znači da se mi odlučujemo da svaki svoj čin uradimo misleći na Allaha dželle šānuhu i moleći Ga da nam pomogne.

Koji su to svakodnevni poslovi prije kojih treba izgovoriti Bismillu?

Svakodnevni poslovi prije kojih treba moliti Allaha za pomoć i blagoslov su slijedeći:

- kada peremo ruke i umivamo lice,
- kada pristupamo objedu,
- kada učimo Kur'an,
- kada radimo školski zadatak,
- kada polazimo od kuće na ulicu ih na posao,
- kada radimo bilo koji posao u radionici ili na polju...

U ovim i sličnim poslovima Bismillom spominjemo Boga i molimo Ga da nam dadne snagu i razum da započeti posao sretno završimo, jer naš život, snaga i razum zavise od Njega, Allaha dželle šānuhu.

ISLAM

Šta je Islam?

Islam je dragovoljna predanost Allahu dželle šānuhu u svakoj misli, osjećanju i poslu.

Islam je vjera koju je objavio Allah dželle šānuhu preko Svoga posljednjeg poslanika Muhammeda cijelom čovječanstvu.

Islam uči da postoji samo jedan Bog, Allah, koji sve stvara, održava i rastvara.

Islam uči da postoji materijalni i duhovni svijet i da pored ovog prolaznog života postoji vječni život poslije smrti, Ahiret, i Sudnji dan, kada će ljudi pred Bogom djele šānuhu polagati račune za svoja djela.

Islam predstavlja sistem istina datih u Kur'anu kao posljednjoj Božjoj objavi.

Islam vodi napretku i sreći čovječanstva, a njegovi propisi i načela važe za sve prostore, vremena i prilike.

Islam propisuje održavanje tjelesna i duševne higijene.

Islam uči da, kad volimo, to činimo u ime Allaha dželle šānuhu, i kad mrzimo, to također činimo u ime Allaha dželle šānuhu. Islam naređuje sve što je dobro i korisno, a zabranjuje sve što je štetno.

Ko su muslimani?

Muslimani su one osobe koje su prihvatile islamsko učenje kao putokaz u svom životu.

Muslimani iskazuju svoju pripadnost islamu kroz:

- islamsko vjerovanje da je samo jedan Bog, Allah dželle šānuhu,

- izvršavanje islamskih dužnosti (šehadet, namaz, post, zekat i hadž),
- ponašanje prema islamskim propisima...

Šta smo mi po vjeri?

Mi smo po vjeri muslimani i muslimanke.

Svoju pripadnost islamu muslimani iskazuju kratkom obavezom pred Allahom koja glasi: »Ja srcem vjerujem i jezikom izjavljujem nema drugog Boga osim Allaha i da je Muhammed savršeno predan Allahu i Njegov poslanik.« Ovu obavezu pripadanja islamu trebamo naučiti izgovarati na arapskom jeziku.

EŠ-HEDU EN LĀ-ILAHE ILLELLĀH VE EŠ-HEDU ENNE MUHAMMEDEN ABDUHŪ VE RESŪLUHŪ .

Ova obaveza Allahu delle šanuhu u našem narodu se naziva šehadet ili Kelime-i šehadet.

Svaki musliman i muslimanka mora naučiti izgovarati ovu kratku obavezu pripadanja svojoj vjeri.

Šehadet muslimani izgovaraju u svim životnim prilikama, kada su u dobru i veselju i kada su u nevoljama, patnjama i kušnjama.

O ovoj obavezi vjeri lijepo je i razmišljati i svojim razumom se opredijeliti za Božiju jedinstvo i Muhammedovo poslanstvo, a to znači čvrsto vjerovati u šehadet.

Šta je Kur'an?

Kur'an je Božija knjiga u kojoj je Uzvišeni Allah objavio vjeru islam Muhammedu-alejhisselām s ciljem da je prenese i objasni ljudima kako bi primjenom tog zakona postigli sreću na ovom i budućem svijetu.

Kur'an nas uči:

- šta i kako treba vjerovati,
- koje islamske dužnosti treba vršiti i kako, te
- kako se ljudi trebaju vladati.

Kur'an nije samo vjerozakonik. On je savršeni zbornik moralnih propisa, izvor pravnih normi i društvenih zakonitosti.

Kur'an zahvata i opću povijest, pedagogiju, sociologiju, astronomiju, arheologiju, medicinu, biologiju, fiziku, matematiku i druge društvene i prirodne znanosti.

Danas Kur'an potiče mnoge naučnike Zapada i Istoka različitih profila da ga proučavaju i otkrivaju istine i upute za cjelovit razvoj pojedinca i zajednice.

ISLAMSKI POZDRAV - SELAM

Šta je selam?

Selam je islamski pozdrav obavezan za sve muslimane i muslimanke na cijelom svijetu pri njihovim međusobnim susretima.

Islamski pozdrav glasi: ES-SELĀMU ALEJKUM, što znači:

»Mir i spas Božiji želim vama!«

Musliman kome je nazvan selam treba da uzvрати slijedećim riječima: VE ALEJKUMUS-SELĀM, što znači: »I ja vama mir i spas Božiji želim.«

I DIO

ISLAMSKO VJEROVANJE (IMAN)

Da bismo mogli biti muslimani, dužni smo naučiti te razumom i srcem prihvatiti islamsko vjerovanje (iman).

Islamsko vjerovanje sastoji se od šest temeljnih istina vjere, a zovemo ih imanski šarti.

Temeljne istine vjere su:

1. vjerovati u Boga, Allaha dželle šanuhu (Stvoritelja i Vladara svjetova);
2. vjerovati u Božije meleke (anđele), duhovna bića;
3. vjerovati u Božije kitabe (knjige);
4. vjerovati u Božije poslanike (pejgambere);
5. vjerovati u Sudnji dan (Posljednji dan);
6. vjerovati u Božije određenje (kader), to jest da sve što se događa, biva s Božijom voljom i određenjem.

Svaki musliman i muslimanka dužni su ove temeljne istine vjere svakodnevno izgovarati na arapskom jeziku, a one glase:

1. AMENTU BILLĀHĪ - Ja vjerujem u Boga,
2. VE-MELĀIKETIHĪ - u Božije meleke,
3. VE KUTUBIHĪ - u Božije Kitabe,
4. VE RUSULIHĪ - u Božije poslanike (pejgambere),
5. VEL-JEVMIL-ĀHIRI - u Posljednji (Sudnji) dan,
6. VE BIL-KADERI HAJRIHĪ VE ŠERRIHĪ
MINELLĀHI TEĀLĀ

- i vjerujem da sve što se događa, biva s Božijom voljom

i određenjem.

Onaj koji ne vjeruje u svih šest temeljnih istina vjere ne može biti musliman odnosno muslimanka.

PRVA TEMELJNA ISTINA VJERE

Prva temeljna istina vjere je ĀMENTU-BILLĀHI, što znači:

»Ja vjerujem u Boga, Allaha dželle šanuhu, Stvoritelja i Vladara svjetova.«

Sve što vidimo na zemlji i na nebu skladno je i lijepo uređeno. Sve se razvija i kreće u potpunom skladu i savršeno tačno; ništa nije slučajno. Razmišljanje o redu u prirodi dovodi nas do vjerovanja da postoji Bog koji vlada cijelim svijetom.

Proučavanje prirode i pojava u njoj dovodi nas do saznanja da postoji Stvoritelj koji sve zna i može. Taj Stvoritelj je Allah dželle šanuhu.

Allaha znamo i vjerujemo po Njegovim svojstvima spomenutim u Kur'anu kojih ima mnogo, a ovdje navodimo slijedeća:

- Allah ima i postoji,
- Allah je jedan,
- Allah je oduvijek i nije postao,
- Allah je zauvijek jer ga neće nestati,
- Allah nije ničemu sličan,
- Allah sam o sebi opstoji,
- Allah živi svojim vječnim životom,
- Allah sve zna, čuje i vidi,
- Allah sve čini svojom voljom,
- Allah sve stvara, održava i rastvara.

U suri *Ihlas* Kur'an kaže:

»Reci: On, Allah, - jedan je! Allah je utočište svakome!

Nije rodio nikoga, niti je On rođen, i Njemu niko nije ravan!«

Kad spominjemo Allahovo ime treba reći *dželle šānuhu* ili skraćeno dž. š. u pisanju.

DRUGA TEMELJNA ISTINA VJERE

Druga temeljna istina vjere je VE-MELĀIKETIHĪ, što znači: »Ja vjerujem u Božije meleke (razumna duhovna bića).«

Meleki su nevidljiva duhovna bića koja nikada ne griješe, nego uvijek sa zadovoljstvom i poslušno vrše dužnosti koje im Allah dž.š. određuje.

Određeni meleki prate čovjeka, donose mu dobre misli i pišu njegova djela, a nazivaju se *Kiramen kātibini*.

Meleka ima vrlo mnogo a najpoznatiji su:

- *Džebrail* - ima ulogu da prenosi od Boga Objavu poslanicima;
- *Azrail* - rastavlja duše od tijela u času smrti, sa drugim za to određenim melekima;
- *Mikail* - sa drugim melekima vrši određene dužnosti u prirodnim pojavama i promjenama kao što su strujanje vjetrova, kretanje oblaka, padanje kiše, listanje, rast i sazrijevanje bilja, itd;
- *Israfil* - ima zadaću da najavi prestanak života na zemlji (Posljednji dan) i ponovno oživljenje (Sudnji dan).

Druga nevidljiva bića koja donose čovjeku zle misli i navode ga na grijehe zovu se *šejtani* (đavoli). Oni su naši neprijatelji i mi molimo Allaha da nas sačuva od njihovog djelovanja slijedećim riječima: EŪZU BILLĀHI MINEŠ-ŠEJTĀNIR-RADŽĪM, što znači:

»Utječem se Allahu od prokletog šejtana.«

TREĆA TEMELJNA ISTINA VJERE

Treća temeljna istina vjere je VE KUTUBIHĪ, što znači: »Ja vjerujem u Božije knjige, kitābe.«

Božije knjige (kitābi) su Božije objave koje su ljudima prenosili Božiji poslanici. U Božijim kitabima sadržane su upute, savjeti i propisi o životu ljudi i obavljanju vjerskih dužnosti koje je Allah dž. š. tokom povijesti slao narodima da ih opomene i odvraći od loših djela i nasilja koja su uništila mnoge civilizacije.

Naša Božija knjiga (kitāb) je uzvišeni Kur'an koji je dostavljen Muhammedu - alejhisselam - da bude putokaz ljudima kako bi bili sretni na ovom i budućem svijetu kao posljednja objava za sva buduća vremena i prostore do Sudnjeg dana.

Najpoznatija su nam četiri velika kitaba:

- *Tevrāt*, objavljen Mūsāu a.s.
- *Zebūr*, objavljen Dāvūdu a.s.
- *Indžīl*, objavljen Isāu a.s.
- *Kur'ān*, objavljen Muhammedu a.s.

Pored spomenutih kitaba objavljeni su spisi ili svici pojedinim Božijim poslanicima.

Kur'an je zakonik i vodič u životu muslimana. Njegovi propisi vode sreći i napretku svih ljudi u koju svrhu ih Allah dž. š. poziva da ga proučavaju i u životu primjenjuju. Muslimani su posebno dužni da ga izučavaju i svoj život usklađuju po njegovim propisima, jer će samo tako postići sreću na ovom i budućem svijetu.

Kur'an je uvijek suvremen i bit će izvor za sticanje znanja i otkrivanje novih istina svim generacijama ljudskog roda do Sudnjeg dana.

ČETVRTA TEMELJNA ISTINA VJERE

Četvrta temeljna istina vjere je VE RUSULIHĪ, što znači: »Ja vjerujem u Božije poslanike.«

Božiji poslanici su odabrani ljudi (pejgamberi) kojima je Bog dž. š. slao svoje objave da ih prenesu i objasne ljudima.

Bilo je mnogo Božijih poslanika a najpoznatiji su: Adem, Nūh, Ibrahim, Mūsā, Isā i Muhammed-alejhisselam.

Prvi pejgamber je Adem a. s. koji je ujedno i prvi čovjek na zemlji. Adema i njegovu ženu Havu stvorio je Allah dž. š. i od njih je postao cijeli ljudski rod.

Posljednji Božiji poslanik je Muhammed a. s. Poslije Muhammeda a. s. neće doći nijedan poslanik niti ijedna objava poslije Kur'ana.

PETA TEMELJNA ISTINA VJERE

Peta istina vjere je VEL-JEVMIL-ĀHIRI, što znači: »Ja vjerujem u Posljednji i Sudnji dan.«

Posljednji je dan kada de ovaj svijet nestati i svi ljudi pomrijeti.

Sudnji je dan kada će Svemogući Bog stvoriti drugi vječni život i sve mrtvo oživjeti i pozvati ljude da im sudi za njihova djela.

Svakom čovjeku na Sudnjem danu bit će predočena njegova dobra i loša djela za koja će biti nagrađen ili kažnjen.

Za dobra djela nagrada na Sudnjem danu je Džennet (raj), a za loša djela kazna je Džehennem (pakao).

Najteži grijesi su: nevjerovanje u Boga, i za njih nema oprost, pa će biti i najstrožije kažnjeni.

ŠESTA TEMELJNA ISTINA VJERE

Šesta temeljna istina vjere je VE BIL-KADERI HAJRIHĪ VE ŠERRIHĪ MINELLĀHI TEĀLĀ, što znači: »Ja vjerujem da sve što se događa. biva s Božijom voljom i određenjem.«

Vjerovanje u Božije određenje znači svjesno zalaganje za ostvarenje zadataka života u granicama propisa Allahove vjere. Određenje treba ovako razumjeti: da je Svemogući Allah stvorio zemaljske i nebeske svjetove i On određuje raspored i zbivanja u njima. Kada će i koliko šta potrajati, razvijati se i nestati, Allah određuje, raspoređuje i stvara. On je uzrok svim uzrocima. Niko ne može Njega spriječiti u Njegovoj volji i radu. Ono što Allah hoće, to biva, događa se, a što neće, to se ne može dogoditi niti biti.

Iako je sve određeno, Allah dž.š. je dao čovjeku slobodnu volju, a to je naša sposobnost da se sami odlučimo za neko djelo. Ako se odlučimo za dobro djelo, bit ćemo nagrađeni, a ako se odlučimo za zlo, bit ćemo kažnjeni.

Prema tome, grijешnik se ne može pravdati Božijom odredbom, sudbinom, jer će biti kažnjen zato što se odlučio na izvršenje nekog grijeha, kao što će i dobročinitelac biti nagrađen zato što se odlučio da izvrši dobro djelo.

Ako nas zadesi neko zlo ili nezgoda (bolest, smrt, strah, šteta i sl.); trebamo znati da je to Allah dž.š. htio i odredio pa moramo biti strpljivi dok se ne izmijeni Njegova odredba.

Sve nesreće koje nas u životu zadese dužni smo spriječiti i otkloniti ako to možemo, a ako ne, treba ih strpljivo podnositi i moliti Allaha dž.š. da nas spasi i otkloni nevolje.

II DIO

GLAVNE ISLAMSKE DUŽNOSTI

Islam se zasniva na pet glavnih dužnosti. Te glavne islamske dužnosti su:

1. očitovati pripadnosti islamu (Kelime-i šehadet),
2. klanjati propisane namaze (salat),
3. postiti mjesec ramazan (savm),
4. davati propisani dio od imovine (zekat),
5. izvršiti propisanu posjetu Ka'bi (hadž).

Pet glavnih islamski dužnosti nazivamo islamskim šartima. Islamski šarti su povezani sa imanskim šartima kao tijelo s dušom, a srce im je Kelime-i šehadet. Stoga se pripadnost islamu očituje ili izjavljuje izgovorom Kelime-i šehadeta.

PRVA ISLAMSKA DUŽNOST

Prva i glavna islamska dužnost je Kelime-i šehadet koji glasi: EŠ-HEDU EN LĀ ILĀHE ILLELLĀH, VE EŠ-HEDU ENNE MUHAMMEDEN ABDUHŪ VE RESŪLUHŪ,

što znači:

»Ja vjerujem i očitujem da nema drugog Boga osim Allaha i vjerujem i očitujem da je Muhammed savršeno predan Allahu i Njegov poslanik.«

Šehadet znači tvrditi ono što vjerujem a to i izjaviti (očitovati pred drugim ljudima). Šehadatom se tvrdi i očituje pripadnost islamu.

Kelime-i šehadet ima dva dijela: očitovanje vjere u Božiju jedinstvo i očitovanje vjerovanja u Muhammedovo a. s. poslanstvo.

Vjerovanje u Božiju jedinstvo izražavamo u izreci LĀ ILĀHE ILLELLĀH što znači da nema drugog Boga osim Allaha, što nam potvrđuje i Kur'an u suri Ihlas koja glasi:

KUL HUVALLĀHU EHAD,	Reci: »On, Allah, - jedan je.
ALLĀHUS-SAMED,	On je neograničeni Gospodar koga svako treba moliti za pomoć i milost.
LEM JELID, VE LEM JŪLED,	Nije nikoga rodio, niti je rođen.
VE LEM JEKUN LEHŪ	Njemu niko nije ravan.«
KUFUVEN EHAD.	

Vjerovanje u Muhammedovo a. s. poslanstvo podrazumijeva da Muhammed a. s. nije ni po čemu biće koje trebamo obožavati nego samo čovjek kao i drugi ljudi, ali za razliku od njih, on je bio savršeno predan Allahu i obdaren Njegovim poslanstvom.

Uzvišeni Allah je odabrao Muhammeda a.s. za svog posljednjeg poslanika da ljudima dostavi i objasni završnu objavu i da im bude primjer kako se u životu treba vladati. Zato mi slijedimo Muhammeda a.s. i njegovo učenje, mnogo ga volimo i cijenimo.

DRUGA ISLAMSKA DUŽNOST - NAMAZ (SALAT)

Druga islamska dužnost je dnevno klanjati propisane namaze.

Namaz je muslimanska obaveza koja se vrši svaki dan klanjanjem i učenjem na propisani način. Svaki dan treba klanjati pet namaza, i to: sabah, podne, ikindiju, akšam i jaciju. Svaki namaz ima svoje vrijeme.

Namaz je propisan od Allaha dž.š. i ima šest dijelova. Ti sastavni dijelovi namaza su: početni tekbir, stajanje, učenje Kur'ana, pregibanje, spuštanje lica na zemlju i sjedenje. Ovih šest dijelova čine oblik namaza.

Stajanje, pregibanje, spuštanje lica na zemlju i sjedenje su tjelesne radnje i treba ih naučiti vježbanjem.

Jedno stajanje, jedno pregibanje i dva spuštanja lica na zemlju čine jedan rekāt namaza. Namaz može imati dva, tri ili četiri rekata.

Kako stojimo u namazu?

U namazu stojimo mirno i skrušeno, gledajući preda se. Noge treba rastaviti jednu od druge najmanje tri prsta, a ruke sastaviti desnu po lijevoj. Muškarci stavljaju ruke preko pasa, a ženske ih stavljaju na prsa. Stajanje u namazu zovemo kijām.

Kako se pregibamo u namazu?

U namazu se pregibamo preko polovine tijela, rukama se odupremo o koljena, glavu izravnamo s leđima i gledamo u nožne prste. Pregibanje u namazu zovemo rukū'.

Kako se spuštamo na zemlju u namazu?

Iz stajaćeg položaja pognemo se i povijemo noge, pa spustimo na tle koljena, a zatim ruke, i između njih spustimo nos i čelo. To je sedžda. Sa sedžde podignemo glavu i ruke, a onda učinimo još jednu sedždu. S druge sedžde dižemo se na drugi rekat. Prvo dižemo glavu, onda ruke, pa koljena.

Kako sjedimo u namazu?

U namazu sjedimo na koljenima. Muškarac sjedne, ako može, na lijevu nogu, a desnu drži uspravljena stopala, povijenih prsta. Ženska iskrene noge na desnu stranu. Ruke se drže na koljenima. Gleda se preda se, u ruke.

UVJETI ZA NAMAZ (NAMASKI ŠARTI)

Prije stupanja u namaz treba ispuniti šest uvjeta ili priprema za namaz. Uvjeti za namaz su:

1. da bude čisto tijelo, odijelo i mjesto gdje će se klanjati,
2. uzeti abdest ili, ako je potrebno, okupati se,
3. biti pristojno obučen,
4. na vrijeme klanjati,
5. okrenuti se prema Kibli,
6. odlučiti klanjati (nijjet).

Šest uvjeta za namaz, nazivamo namaskim šartima. Ako nedostaje makar jedan uvjet, obavljanje namaza nije ispravno.

PRVI UVJET ZA NAMAZ - OPĆA ČISTOĆA

Kod muslimana treba da bude čisto: tijelo, odijelo i stan. U čistoću spada: kupanje, pranje zuba, obrezivanje nokata, pranje ruku prije i poslije jela, pranje poslije obavljene nužde te čisto održavanje pazuha i stidnih dijelova tijela.

U nečistoću koju treba ukloniti spadaju svinjski proizvodi, nečist, mokraćna, alkohol, krv, kao i svaka druga nečistoća koja je islamskim propisima zabranjena.

DRUGI UVJET ZA NAMAZ – ABDEST

Abdest je posebno pranje čistom vodom radi klanjanja namaza ili učenja gledajući iz Mushafa. Abdest se uzima ovako:

1. proučimo Bismillu,
2. operemo ruke do iza šake (tri puta),
3. izaperemo usta i nos (tri puta). Desnom rukom ispiramo usta, a lijevom rukom čistimo nos.
4. operemo lice, odakle je kosa nikla do pod bradu i od uha do uha (tri puta),
5. operemo prvo desnu. a zatim lijevu ruku do iza lakta (tri puta),
6. potaremo mokrom rukom prednji dio glave (mesh) jedan puta,
7. potaremo mokrim rukama uši i vrat (jedan puta). Kažiprst stavimo u uho, palac iza uha, a sa ostala tri prsta vanjskom stranom potiremo vrat,
8. operemo prvo desnu, a onda lijevu nogu do iza članaka (tri puta).

Uzimajući abdest može se učiti Kelime-i šehadet ili koja dova. Nakon što uzmemo abdest, lice i ruke obično obrišemo čistim peškirom.

S jednim abdestom, ako u međuvremenu nismo učinili ništa što kvari abdest, možemo klanjati više namaza.

UZIMANJE ABDESTA (slikovit prikaz)

1. *Pranje ruku do iza šaka*

2. *Izpiranje usta*

3. *Izpiranje nosa*

4. *Pranje lica*

5. *Pranje ruku do iza lakta*

6. *Potiranje mokrom rukom prednjeg dijela glave - mesh*

7. *Potiranje mokrom rukom prednjeg dijela glave (mesh)*

8. *Pranje nogu do iza članaka*

Šta kvari abdest?

Abdest će biti pokvaren: ako obavimo malu ili veliku nuždu, ako nam poteče krv ili procuri gnoj ili žuta voda, ako zaspimo, ako povratimo ili ako pustimo vjetar.

O meshu

Mesh znači potrati mokrom rukom jedan dio tijela radi čišćenja tog dijela ili pak potrati mokrom rukom jedan dio odjeće, ako se - u izuzetnim slučajevima - ne može oprati taj dio tijela.

a) Mesh po zavoju

Ako imamo na tijelu kakvu ranu ili ozljedu pa to zavijemo čistim zavojem, možemo mesh činiti po zavoju, prilikom uzimanja abdesta, umjesto pranja, ako će nam pranje i kvašenje tih mjesta štetiti i pogoršati zdravstveno stanje.

b) Mesh po mestvama

Ima ljudi koji su uobičajili nositi mestve (lahku kućnu obuću), i to naročito u zimskom vremenu. U mestvama se može klanjati pod uslovom da budu čiste, da pokrivaju nožne članke, da nisu poderane koliko tri prsta, da ne propuštaju vodu, da se može u njima komotno hodati i da se obuku, kad dotična osoba ima abdest.

Onaj ko je obukao mestve kad je imao abdest neće skidati mestve i prati noge kad bude opet uzimao abdest, nego će po njima mesh činiti.

Mesh po mestvama čini se na taj način što se mokrim prstima desne ruke potare desna mestva od nožnih prsta do članaka, a isto tako prstima lijeve ruke lijeva mestva.

Mesh po mestvama može se činiti jedan dan i jednu noć, tj. 24

sata, ako smo kod kuće (*mūkim*); a ako smo na putu (*musāfir*), onda tri dana i tri noći, tj. 72 sata.

Tejemmum

U izvjesnm slučajevima može se, umjesto abdesta ili gusula, uzeti tejemmum, tj. može se obaviti formalno čišćenje čistom zemljom (prahom) ili predmetima napravljenim od zemlje.

Tejemmum se uzima, uglavnom, u ovim slučajevima:

1. kada u toku jednog namaskog vremena nije moguće pribaviti vode;
2. kada imamo samo malo vode, koja nam je potrebna za piće ili za pribavljanje hrane;
3. kad se, u slučaju potrebe, nije moguće okupati.

Kako se uzima tejemmum

U tejemmuma su tri farza, a uzima se ovako:

1. Najprije se odluči (nijjet učini) radi čega se uzima tejemmum (na primjer, radi namaza ili prihvaćanja Mushafa). Nijjet tejemmuma za namaz glasi: Ja odlučih uzeti tejemmum radi namaza i radi toga da se očistim, kako bih se mogao približiti Uzvišenom Allahu.
2. Zatim dotaknemo dlanovima čistu zemlju, ili predmet od zemlje, dlanove otresemo i njima potaremo lice, kao da ga peremo.
3. Na isti način ponovo dotaknemo dlanovima čistu zemlju, ili predmet od zemlje, pa potaremo lijevom desnu, a desnom lijevu ruku, sa vrha prstiju do iza laktova.

Sa jednim tejemmumom možemo klanjati više namaza, sve dok ne dođemo do vode. Ali, čim budemo u mogućnosti uzeti abdest ili

okupati se, tejemmum neće više važiti pa se treba odmah okupati - ako je tejemmum uzet umjesto kupanja, ili uzeti abdest - ako je tejemmum uzet umjesto abdesta. Namaze koje smo klanjali sa tejemmumom ne treba naklanjavati.

Sve što kvari abdest, pokvariće i tejemmum.

Gusul

Gusul je posebno vjersko kupanje koje je propisano u određenim prilikama spolno zrelim muškarcima i ženama.

Gusul se uzima na ovaj način:

1. usta i grlo vodom dobro isplakati;
2. nos izaprati;
3. zatim cijelo tijelo oprati da nigdje suho ne ostane ni koliko se vrhom igle može dotaći.

TREĆI UVJET ZA NAMAZ - POKRIVANJE TIJELA

Kada hoćemo da stupimo u namaz, treba da se pristojno obućemo. Kod ženskih mora biti pokriveno cijelo tijelo i kosa osim lica i ruku do šake, s napomenom da je to islamski način odijevanja žene u svim prilikama.

ČETVRTI UVJET ZA NAMAZ - VRIJEME NAMAZA

Svaki namaz se klanja u svome vremenu, odnosno ima svoj vakat. Početak svakog namaskog vakta određuje se prema položaju sunca na nebu.

Vrijeme sabahskog namaza počinje od zore i traje do izlaska sunca.

Vrijeme podnevske namaza počinje kad sunce malo odmakne sa sredine neba i traje do ikindije.

Vrijeme ikindijskog namaza počinje kada sunce nagne zapadu i traje do akšama.

Vrijeme akšamskog namaza počinje od zalaska sunca i traje do jacije.

Vrijeme jacijskog namaza počinje kad potpuno nestane sunčanog sjaja na zapadu i traje do pred zoru.

Zabranjeno je klanjati u času izlaska sunca i pola sata poslije izlaska, kad sunce prelazi preko sredine neba i kad sunce zalazi.

Početak namaskih vremena za cijelu godinu označen je u takvimu (muslimanskom kalendaru). Početak namaskog vremena oglašava mujezin učenjem ezana.

Ezān

Allāhu ekber, Allāhu ekber, Allāhu ekber, Allāhu ekber.

Ešhedu en lā illāhe illellāh, Ešhedu en lā illāhe illellāh.

Ešhedu enne Muhammeden resūlullāh, Ešhedu enne Muhammeden resūlullāh.

Hajje ales-salāh, Hajje ales-salāh.

Hajje alel-felāh, Hajje alel-felāh.

Allāhu ekber, Allāhu ekber.

Lā illāhe illellāh.

U sabahskog ezāna poslije »Hajje alel-felah« uči se:

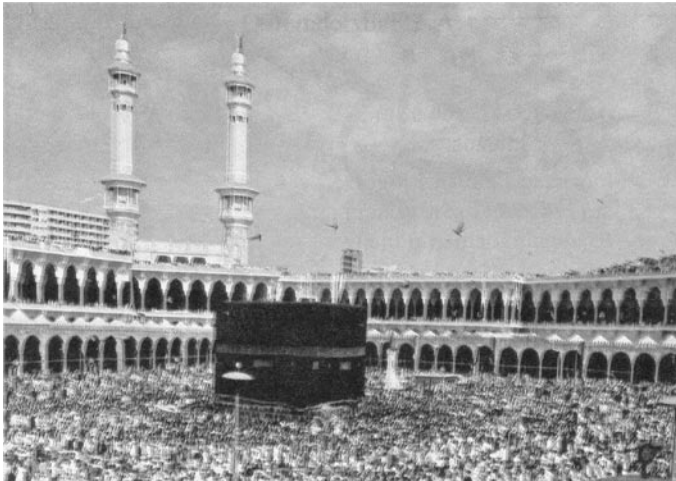
Essalātu hajrun minen-nevm, Essaltu hajrun minen-nevm.

Ezan uče samo muškarcu. Ezan se uči na munari, a može i na nekom drugom mjestu. On se uči usporeno i glasno.

PETI UVJET ZA NAMAZ - KIBLA (KA'BA)

U gradu Meki, u Arabiji, nalazi se mubarek mjesto Ka'ba i tamo se okrećemo kad klanjamo (*Kibla*). Meka se nalazi na jugoistoku od naše zemlje. Ako ne znamo gdje je smjer Meke, a nemamo nikoga upitati, onda se treba okrenuti onamo kuda mislimo da je Kibla.

Pokuđeno je klanjati prema slici na kojoj su čovjek ili životinja naslikani.

Ka'ba u Meki

ŠESTI UVJET ZA NAMAZ - NIJJET (ODLUKA)

Prije nego što stupimo u namaz treba srcem odlučiti koji ćemo namaz klanjati. Tu odluku, u srcu donesenu, zovemo *nijjet*. Nijjet se može izgovoriti posebnim riječima na bosanskom ili arapskom jeziku. Svaki namaz ima svoj nijjet. Izgovarajući nijjet, treba sabrati misli i s poštovanjem stupiti u namaz. Nijjet na arapskom jeziku za sve namaze glasio bi ovako:

»Nevejtü en usallije lillāhi teāla salātel-vakti edāen mustakbilel-kibleti Allahu ekber.«

Prije nijjeta farz namaza muškarci uče *Ikāmet*.

Ikāmet

»Allāhu ekber, Allāhu ekber, Allāhu ekber, Allāhu ekber.

Ešhedu en Iā ilāhe illellāh, Ešhedu en lā ilāhe illellāh.

Ešhedu enne Muhammeden resūlullah, Ešhedu enne Muhammeden resūlullah,

Hajje ales-salāh, hajje ales-sālah.

Hajje alel felāh, hajje alel-felah.

Kad kāmetis-salātu, kad kāmetis-sālah.

Allāhu ekber, Allahu ekber.

Lā ilāhe illellāh.«

Ikāmet se uči ubrzano i u sebi, kad se namaz klanja pojedinačno, a kad se klanja zajedniči tj. u džematu onda ga uči mujezin naglas.

SASTAVNI DIJELOVI NAMAZA - NAMASKI RUKNOVI

Namaz ima šest sastavnih dijelova, i to:

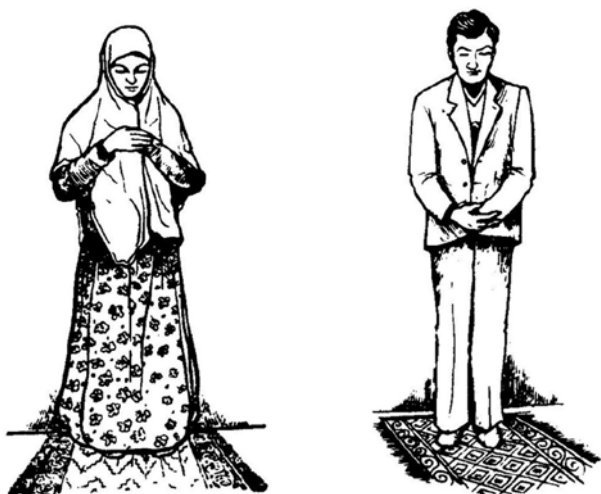
1. početni tekbir (*iftitāh-i tekbir*),
2. stajanje (*kijām*),
3. učenje Kur'ana (*kirāet*),
4. pregibanje (*ruku'*),
5. spuštanje lica na zemlju (*sedžde*),
6. sjedenje na svršetku namaza (*ka'de-i ehireh*).

Sastavni dijelovi namaza zovu se namaski rukni. Stajanje, učenje, pregibanje i spuštanje lica na zemlju čine jedan rekāt. Namaz može imati dva, tri ili četiri rekata.

NAMASKI RUKNOVI (slikovit prikaz)

1. **Iftitāh-i tekbir: početni tekbir (Allahu ekber)** s kojim se stupa u namaz (ženska i muška osoba)

2. **Kijām:** stajanje u namazu, i 3. **Kirāet:** učenje Kur'ana na kijamu

4. **Rukū:** sagibanje u namazu

5. **Sedžda:** spuštanje lica na tle pred Allahovim dž. š. veličanstvom

6. **K'āde-i ehire:** posljednje sjedenje na kraju namaza na kojem se predaje selam

Selām: završavanje namaza predajom selama na desnu i lijevu stranu

Stupanje u namaz (iftitāh-i tekbir)

Početnim tekbirom (*iftitāh-i tekbir*) stupa se u namaz.

Dignemo ruke, dianovala okrenutih prema Kibli i izgovorimo: Allāhu ekber. Muškarci dižu ruke u visini ušiju dodirujući palcima mehki dio uha. Ženske dižu ruke u visini ramena. Prsti su ispruženi.

Stajanje u namazu (kijām)

Kada izgovorimo početni tekbir i sastavimo ruke, stojimo mirno i skrušeno gledajući u mjesto gdje ćemo spustiti lice i učimo. Stajanje u namazu zove se kijām. Ko zbog bolesti ili starosti ne može da stoji, klanjaće sjedeći.

Učenje Kur'ana u namazu (kirāet)

1. Šta je kirāet?

Kirāet znači učenje Kur'ana prilikom stajanja u namazu (tj. učenje Fatihe i sūre).

(Učenje Kur'ana u namazu farz je na stajanjima svih rekata. Kod svih farz-namaza farz je učiti Kur'an samo na prva dva rekata, a na trećem i četvrtom rekatu učenje Kur'ana je vadžib.)

2. Šta se uči na stajanjima svih rekata u svih namaza?

Na stajanjima svih rekata u svih namaza uči se slijedeće:

- 1) na stajanju prvog rekata u svih namaza uči se:

Subhāneke, Eūza, Bismilla, Fatiha i sūra;

- 2) na stajanju drugog rekata u svih namaza uči se: Bismilla, Fatiha i sūra;
- 3) na stajanju trećeg i četvrtog rekata farz-namaza uči se samo Bismilla i Fatiha;
- 4) na stajanju trećeg rekata ikindijskog i jacijskog sunneta uči se: Subhāneke, Eūza, Bismilla, Fatiha i sūra, tj. kao i na stajanju prvog rekata;
- 5) na stajanju trećeg rekata podnevskog sunneta uči se: Bismilla, Fatiha i sūra, tj. kao i na stajanju drugog rekata;
- 6) na stajanju četvrtog rekata svih sunneta uči se: Bismilla, Fatiha i sūra, tj. kao i na stajanju drugog rekata;
- 7) na stajanju trećeg rekata u vitr-namaza uči se: Bismilla, Fatiha i sūra, a zatim se dignu ruke kao kod iftitah-i tekbira izgovarajući »Allāhu ekber«, te se ruke stave na određeno mjesto i prouči se Kunut-dova. Ko ne zna Kunut-dovu može proučiti: »Allahumme rabbenā ātina fiddunjā haseneten ve fiI-āhireti haseneten vekinā azābennār.«

3. Šta učimo na stajanju u namazu?

Osim Fatihe i sūra na stajanju u namazu učimo: Subhāneke, Eūzu, Bismilla i Kunut-dovu.

Učenje Subhaneke, Euze i Bismille je sunnet, a učenje Kunut-dove je vadžib.

Pregibanje u namazu (rukū')

Pregibanje preko polovine tijela zove se rukū'. Vršeći rukū', izgovaramo: »Subhāne rabbijel-azīm«, tri puta. Dižući se s rukū'a izgovaramo: »Semiallāhu limen hamideh«, zatim malo zastanemo i

reknemo: »*Rabbenā lekel-hamd*«, pa se, izgovarajući »*Allāhu ekber*«, spustimo na tle. Kad činimo rukū, gledamo u noge.

Spuštanje lica na tle (sedžda)

Kad smo stojeći izgovorili: »*Rabennā lekel-hamd*«, spuštamo se na tle i govoreći »*Allāhu ekber*« - činimo sedždu. Prvo spustimo koljena, zatim dlanove, a onda nos i čelo. Na sedždi izgovaramo: »*Subhāne rabbijel-e´alā*« tri puta. Izgovarajući tekbir dignemo glavu sa zemlje i malo sjedemo, a onda, na isti način, učinimo drugu sedždu. Sa sedžde se, govoreći »*Allāhu ekber*«, dižemo na drugi rekat. Na sedždi gledamo niz lice. Na sedždi se dotičemo tla nožnim prstima, koljenima, dlanovima, nosom i čelom.

Sjedenje u namazu

Poslije svakog drugog rekata i na završetku namaza sjedimo. Namaz od dva rekata ima samo jedno sjedenje - *kāde-i ehire*. Namazi od tri ili četiri rekata imaju po dva sjedenja: prvo sjedenje poslije drugog rekata i *kāde-i ehire* na završetku namaza. Na prvom sjedenju učimo *Ettehijjātu*.

Na posljednjem sjedenju učimo *Ettehijjātu*, *salavāte* i *dove*, pa predamo (izgovorimo) *selam*.

Evo kako glase: *Ettehijjātu*, *salavāti* i *dove*:

Ettehijjātu

Ettehijjātu lillāhi ves-salavātu vet-tajjibāt.

Esselāmu alejke ejjuhen-nebijju ve rametullāhi ve berekātuh. Esselāmu alejnā ve alā ibādillahis-sālihīn. Ešhedu en lā ilāhe illellāh, ve ešhedu enne Muhammeden abduhū ve resuluhū.

Salavāti

Allahumme salli alā Muhammedin ve 'alā āli Muhammed, kema sallejte 'alā Ibrāhime ve 'alā ali Ibrāhim, inneke hamidum-medžid.

Alluhumme bārik 'alā Muhammedin ve 'alā āli Muhammed, kema bārekte 'alā Ibrāhīme ve 'alā āli Ibrāhim, Inneke hamidum-medžid.

Dove

Rabena ātinā fid-dunjā haseneten ve fil-āhireti haseneten ve kinā 'azāben-nār.

Rabbena-gfir lī ve livālidejje ve lil-mu'minīne jevme jekūmul-hisāb.

Završetak namaza (selām)

Namaz završavamo, predavanjem selama. Selam se predaje ovako: okrenuvši glavu na desnu stranu, izgovorimo: »**Esselāmu alejkum ve rahmetullāh.**«

Zatim okrenemo glavu na lijevu stranu i izgovorimo iste riječi. Izgovarajući selam, gledamo u vrhove ramena.

Pošto predamo selām, proučimo:

»**Allāhumme entes-selāmu ve minkes-selām. Tebārekte jā zel-dželāli vel-ikrām.**«

Dok ovo učimo, potiremo se dlanovima po licu.

Ranije smo naučili kako se sjedi u namazu.

DODATAK O KIRĀETU

(učenje sūra i dova u namazu)

Prema onom što smo naveli da treba učiti na stajanjima i sjedenjima u namazu, potrebno je da napamet naučimo sljedeće sūre i dove:

Subhāneke

**Subhane-kellahumme ve bi-hamdike,
ve tebāre-kesmuke,
ve te-'ālā džedduke,
va lā-ilāhe gajruke.**

Prijevod Subhaneke

Samo tebi pripada veličanje, moj Bože, i
Tebi hvala.
Tvoje je ime uzvišeno,
Tvoje je veličanstvo veliko,
nema drugog Boga osim Tebe.

Eūza i Bismilla

**Eūzu billāhi mineššejtā-nirradžīm
Bismillāhir-rahmānir-rahīm**

Prijevod Euze i Bismille

Utječem se Allahu od prokletog šejtana.
U ime Allaha, svemu Dobročinitelja, Milostivog.

Sura El-Fatiha

**El-hamdu-lillāhi Rabbil - 'ālemīn,
Errahmānir-rahīm,
Māliki jev-middīn.
Ijjāke na'budu ve ijjāke nesteīn.
Ihdi-nessirātal mustekīm,
sirātallezīne en'amte 'alejhim,
gajril-magūbi'alejhim ve leddāllīn.
(Amin!)**

Prijevod sūre Fatihe

Hvala Allahu Gosposdaru svjetova,
svemu Dobročinitelja, Milostivom.
Vladaru Sudnjeg dana.
Samo Tebe obožavamo, i samo od Tebe pomoć molimo.
Uputi nas na pravi put,
na put onih kojima si darovao Svoje blagodati,
a ne na put onih na koje si se rasrdio i koji su zalutali.

Sūra Vel-Asri

**Vel-asri! Innel-insane lefi husr.
Illelezine āmenu ve amilus-salihāti,
ve tevāsav bilhakki, ve tevāsav bissabr.**

Prijevod sūre Vel-Asri

Tako Mi vremena! Zaista su svi ljudi na gubitku
osim onih koji vjeruju, rade dobra djela
i preporučuju jedni drugima istinu i strpljivost.

Sūra Nasr (Izā džāe)

**Iza džāe nasrullāhi vel-feth
Ve re-ejtennāse jedhulūne fī dinillāhi ef vādža.
Fesebbih bihamdi Rabbike ves-tag-fir-h.
Innehū kāne tevvābā.**

Prijevod sūre Izā džāe

Kada dođe Allahova pomoć i pobjeda
i kada vidiš da ljudi u skupinama ulaze u Allahovu vjeru,
onda slavi i veličaj svoga Gospodara i moli Ga za oprost,
jer, zaista, On mnogo oprašta.

Sura Tebbet-jedā

**Tebbet jedā Ebi-Lehebin ve tebbe.
Ma agnā 'anhu māluhū ve mā keseb.
Sejaslā nāren zāte-Leheb.
Vemre-etuhū hammā-letel - hatab.
Fi džīdīha hablun mim-mesed.**

Prijevod sure Tebbet-jedā

Proklete neka su ruke Ebu Lehebove, proklet neka je on sam.
Njegova imovina i sve što je stekao neće mu pomoći.
On će biti pržen na plamenu džehennemskom.
Isto tako biće kažnjena i njegova žena »Nosačica drva«.
Za njezin vrat biće privezano uže od vlakna palminog.

(Ebu Leheb i njegova žena Hammaletel-Hatab bili su najžešći neprijatelji Muhammeda a.s. Ovom surom proklinje se svako ko vrijeđa

islam i muslimane i ko im nanosi zlo.)

Sura Ihlas (Kul-huvallahu)

Kul Huvallahu ehad.

Allāhus-Samed.

Lem jelid, ve lem jūled,

ve lem jekullehū kufuven ehad.

Prijevod sūre Kul-huvallahu

Reci: On, Allah, - jedan je.

On je Neograničeni Gospodar koga svako treba moliti za pomoć i milost.

Nije nikog rodio, niti je rođen.

Njemu niko nije ravan.

Sura Felek

»Kul eūzu bi rabbil-felek.

Min šerri mā halek.

Ve min šerri gāsikin izā vekab.

Ve min šerrin-neffasāti fil-ukad.

Ve min šerri hāsidin izā hased.«

Prijevod sure Felek

Reci: "Utičem se Gospodaru svitanja

Od zla onoga što On stvara,

I od zla mrkle noći kada razastre tmine,

I od zla smutljivca kada smutnju sije,

I od zla zavidljivca kad zavist ne krije!"

Sura Nas

**»Kul eūzu bi rabbin-nās.
Melikin-nās. Ilāhin-nās.
Min šerril-vesvāsil-hannās.
Ellezi juvesvisu fi sudūrin-nās.
Minel-džinneti ven-nās.«**

Prijevod sure Nas

Reci: “Tražim zaštitu Gospodara ljudi,
Vladara ljudi, Boga ljudi,
Od zla šejtana - napasnika,
Koji zle misli unosi u srca ljudi –
Od džinova i od ljudi!”

PET DNEVNIH NAMAZA

Uzvišeni Allah naredio je klanjanje farz-namaza, a Muhammed alejhisselam je preporučio i klanjanje sunnet-namaza. I farz-namaz i sunnet-namaz klanjaju se na isti način, a razlika je u onome šta se uči na stajanju i sjedenju.

Spomenuli smo da namazi mogu imati dva, tri ili četiri rekata. Ovdje ćemo ih naučiti takvim redom.

SABAH-NAMAZ

Sabah namaz ima četiri rekata: dva rekata suneta i dva rekata farza. Prvo se klanja sunnet, pa onda farz. Sabahski sunnet-namaz se zanijeti ovako: *“Nevejtu en usallije lillāhi teālā salāte sunnetil-fedžri edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha sabahski sunnet okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Kad izvršimo početni tekbir, sastavimo ruke, stojimo mirno i učimo: Subhaneke, Euzu, Bismillu, Fatihu i jednu suru.

Kada završimo učenje, izvršimo rukū' i dvije sedžde, ustanemo na drugi rekat.

Na drugom rekatu učimo: Bismillu, Fatihu i jednu suru. Nakon toga izvršimo rukū' i dvije sedžde pa sjednemo na koljena.

Na posljednjem sjedenju učimo Etehhijatu, salavate i dove te predamo selam. Ovim je završen sabahski sunnet-namaz.

Onda ustanemo i zanijetimo sabahski farz-namaz. Muškarcima prije niijeta farz-namaza trebaju proučiti ikamet. Sabahski farz-namaz se zanijeti ovako: *“Nevejtu en usallije lillāhi teālā salāte fardil-fedžri edāen mustakbilel-kibleti - Allahu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha sabahski farz, okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Nakon početnog tekbira klanjaćemo prvi i drugi rekat isto kao i kod sunnet-namaza, i završiti sa sjedenjem i predajom selama.

AKŠAM-NAMAZ

Akšam namaz ima pet rekata: tri rekata farza i dva rekata sunneta. Prvo se klanja farz, pa onda sunnet. Akšamski farz-namaz se zaniijeti ovako: *“Nevejtū en usallije lillāhi teālā salāte fardil-magribi edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha akšamski farz okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Kad izvršimo početni tekbir, sastavimo ruke, stojimo mirno i učimo: Subhaneke, Euzu, Bismillu, Fatihu i jednu suru.

Kada završimo učenje, izvršimo rukū' i dvije sedžde i ustanemo na drugi rekat.

Na drugom rekatu učimo: Bismillu, Fatihu i jednu suru. Nakon toga izvršimo rukū' i dvije sedžde pa sjednemo na prvo sjedenje (*kadei-ūla*) i učimo samo Et-tehijjatu (bez salavata). Onda kažemo Allahu ekber i ustajemo na treći rekat. Na trećem rekatu učimo: Bismillu i Fatihu (bez sure). Nakon toga izvršimo rukū' i dvije sedžde pa sjednemo na posljednje sjedenje (*kadei-ehīre*) i učimo Et-tehijjatu, salavate, dovu i predamo selam. Ovim je završen akšamski farz.

Onda ustajemo i zaniijetimo akšamski sunnet ovako: *“Nevejtū en usallije lillāhi teālā salāte sunnetil-magribi edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha akšamski sunnet okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Akšamski sunnet se klanja isto kao i sabahski sunnet.

PODNE-NAMAZ

Podne namaz ima deset rekata: četiri rekata sunneta, četiri rekata farza i dva rekata sunsunneta (posljednji sunnet). Prvo se klanja sunnet, pa onda farz, i na kraju sunsunneta. Podnevski sunnet-namaz se zaniijeti ovako: *“Nevejtu en usallije lillāhi teālā salāte sunnetiz-zuhri edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha podnevski sunnet okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Kad izvršimo početni tekbir, sastavimo ruke, stojimo mirno i učimo: Subhaneke, Euzu, Bismillu, Fatihu i jednu suru.

Kada završimo učenje, izvršimo rukū' i dvije sedžde i ustanemo na drugi rekat.

Na drugom rekatu učimo: Bismillu, Fatihu i jednu suru. Nakon toga izvršimo rukū' i dvije sedžde pa sjednemo na prvo sjedenje (*kadei-ūla*) i učimo samo Et-tehijjatu (bez salavata). Onda kažemo Allahu ekber i ustajemo na treći rekat. Na trećem rekatu učimo: Bismillu, Fatihu i suru. Nakon toga izvršimo rukū' i dvije sedžde pa ponovo ustanemo na četvrti rekat i učimo isto što na trećem rekatu, tj.: Bismillu, Fatihu i suru. Poslije ponovo izvršimo rukū' i dvije sedžde i onda sjednemo na posljednje sjedenje (*kadei-ehīre*) i učimo Et-tehijjatu, salavate, dovu i predamo selam. Ovim je završen podnevski sunnet.

Podnevski farz-namaz ima četiri rekata. Sjedi se poslije drugog i četvrtog rekata namaza. Nijjet se čini ovako: *“Nevejtu en usallije lillāhi teālā salāte fardiz-zuhri edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha podnevski farz okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Prva tri rekata klanjaju se isto kao akšamski farz, s tim što poslije trećeg rekata ustajemo na četvrti rekat.

I na četvrtom rekatu učimo Bismillu i Fatihu (bez sure). Poslije

toga izvršimo rukū', dvije sedžde i posljednje sjedenje, pa predamo selam. Ovim je izvršen podnevski farz-namaz.

Podnevski sunsunnat-namaz ima dva rekata, klanja se poslije farza i zanijeti se ovako: *“Nevejtū en usallije lillāhi teālā salāte sunsunnatiz-zuhri edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha podnevski sunsunnat okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Ovaj sunsunnat se klanja isto kao i sabahski i akšamski sunnat-namaz.

IKINDIJA NAMAZ

Ikindija namaz ima osam rekata: četiri rekata sunneta i četiri rekata farza. Prvo se klanja sunnet, pa onda farz. Ikindijski sunnet-namaz se zanijeti ovako: *“Nevejtu en usallije lillāhi teālā salāte sunnetil-‘asri edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha ikindijski sunnet okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Kad izvršimo početni tekbir, sastavimo ruke, stojimo mirno i učimo: Subhaneke, Euzu, Bismillu, Fatihu i jednu suru.

Kada završimo učenje, izvršimo rukū' i dvije sedžde i ustanemo na drugi rekat.

Na drugom rekatu učimo: Bismillu, Fatihu i jednu suru. Nakon toga izvršimo rukū' i dvije sedžde pa sjednemo na prvo sjedenje (*kadei-ūla*) i učimo Et-tehijjatu i salavate (za razliku od podnevskog sunneta). Onda kažemo Allahu ekber i ustajemo na treći rekat. Na trećem rekatu učimo: Subhaneke, Euzu, Bismillu, Fatihu i suru. Nakon toga izvršimo rukū' i dvije sedžde pa ponovo ustanemo na četvrti rekat i učimo: Bismillu, Fatihu i suru. Poslije ponovo izvršimo rukū' i dvije sedžde i onda sjednemo na posljednje sjedenje (*kadei-ehīre*) i učimo Et-tehijjatu, salavate, dovu i predamo selam. Ovim je završen ikindijski sunnet.

Ikindijski farz-namaz ima četiri rekata. Klanja se isto kao podnevski farz. Nijet se učini ovako: *“Nevejtu en usallije lillāhi teālā salāte fardil-‘asri edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha ikindijski farz okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

JACIJA-NAMAZ

Jacija namaz ima trinaest rekata: četiri rekata sunneta, četiri rekata farza, dva rekata sunsunneta (posljednji sunnet) i tri rekata vitr namaza koji se obično klanja poslije jacijskog sunsunneta. Prvo se klanja sunnet, pa farz, pa sunsunset i na kraju vitr namaz. Jacijski sunnet-namaz se zanijeti ovako: *“Nevejtü en usallije lillāhi teālā salāte sunnetil- ‘išāi edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha jacijski sunnet okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Jacijski sunnet-namaz se klanja isto kao ikindijski sunnet-namaz.

Jacijski farz-namaz ima četiri rekata. Klanja se isto kao podnevski i ikindijski farz-namaz. Nijjet se učini ovako: *“Nevejtü en usallije lillāhi teālā salāte fardil- ‘išāi edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha jacijski farz okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Jacijski sunsunset ima dva rekata i klanja se isto kao i podnevski sunsunset ili sabahski i akšamski sunnet. Nijjet se učini ovako: *“Nevejtü en usallije lillāhi teālā salāte sunsunsetil- ‘išāi edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha jacijski sunsunset okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

VITR-NAMAZ

Vitr-namaz je posebni namaz, koji se klanja poslije jacijskog posljednjeg sunneta. Vitr-namaz ima tri rekata. Nijet se učini ovako: *“Nevejtü en usallije lillāhi teālā salātel-vitri edāen mustakbilel-kibleti - Allāhu ekber.”*

»Ja odlučih da klanjam u ime Allaha vitr namaz okrenuvši se prema Kibli - Allah je najveći.»

Ovaj namaz se klanja kao i akšamski farz-namaz, ali se razlikuje u učenju na trećem rekatu.

Treći rekat klanja se na ovaj način: pošto se prouči Bismilla, Fatiha i sura, dignu se ruke, kao kod početnog tekbira izgovarajući: »Allahu ekber«. Tada se ruke sastave (svežu), a zatim se uči Kunut-dova. Kad završimo Kunut-dovu, obavimo rukū', dvije sedžde i posljednje sjedenje pa predamo selam.

Ako prođe vitr-namaz, treba ga naklanjati.

Kunut-dova

(Kunut-dova se uči na trećem rekatu vitr-namaza, pošto se prouči Bismilla, Fatiha i sūra.)

Allahumme innā neste-īnuke ve nestag-firuke, ve nesteh-dike ve nu'minu bike, ve netūbu ilejke ve netevkelu 'alejke, ve nusnī 'alejkel-hajre kullehū.

Neškuruke va lā nekfuruke. Ve nahle'u ve netruku men jefdžuruke.

Allāhumme ij jāke na'budu ve leke nusallī ve nesdžudu, ve ilejke nes'ā ve nahfidu. Nerdžū rahmeteke ve nahšā 'azābeke. Inne 'azābeke bil-kuffāri mulhik.

ZIKR

(veličanje i slavljenje Allaha dž. š. poslije namaza)

Kad potpuno završimo neki namaz, lijepo je proučiti Salat i Temdžid, Ajetul-kursijj, tesbih i učiniti dovu.

SALAT I TEMDŽID

»Ala resulillahi salavāt.

Allahumme salli alā Muhammedin ve alā āli Muhammed. Subhānallāhi vel-hamdu lillāhi ve lā ilāhe illellāhu vallāhu ekber. Ve lā havle ve lā kuvvete illā billāhil-alijjil-azīm.«

A onda proučimo Euzu i Bismillu, pa počnemo Ajetul-kursiju.

ĀJETUL-KURSIJJ

Eūzu billāhi mineš-šejtānir-radžīm

Bismillāhir-rahmānir-rahīm

»Allahu lā illāhe illā Hu. El-hajjul-kajjūm. Lā tehuzuhū sinetun ve lā nevm. Lehū ma fis-semāvāti ve mā fil-erd. Men zellezī ješfe’u indehū illā bi-iznih. J’alemu mā bejne ejdīhim ve mā halfehum, ve lā jahītūne bi šej-in min ilmihi illā bimā šāe. Vesia kurijjuhus-semāvāti vel-erda, ve lā jeūduhū hifzuhumā ve huvel-alijjul-azīm.«

Kad završimo Ajetel-kursijj, onda učimo:

TESBIH

»**Ja Rabbi zel-dželāli subhānallah.**« Tada izgovorimo »*subhānallāh*« 33 puta.

Zatim učimo: »**Subhānel-baki dāimen elhamdu lillāh**« i reknemo »*Elhamdu lillāh*« 33 puta.

Najposlije učimo: »**Rabbil-āllmine teāla šanuhū. Allāhu ekber**« i izgovorimo »*Allahu ekber*« 33 puta.

Tespah uzimamo radi lakšeg brojenja onoga što učimo, a ako nemamo tespiha možemo učiti napamet.

Iza toga učimo:

»**Lā ilahe illellāhu vahdehū lā šerike leh. Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve Huve 'alā kulli šej-in kadīr. Ve mā erselnāke illā rahmeten lil-ālemīn.**

Sad se dignu ruke, s dlanovima okrenutim nebu i uči se dova. Umjesto dove može se proučiti samo Fatiha.

NAMASKA DOVA

Eūzu billāhi mineš-šejtānir-radžīm

Bismillāhir-rahmānir-rahīm

El-hamdu lillāhi rabbil-‘ālemīn. Ves-salatu ves-selāmu ‘alā sejjidinā Muhammedin ve ‘alā alihi ve sahbihi edžmeīn.

Allāhumme rabbenā tekabbel minnā salatenā inneke entes-semīul-‘alīm. Ve tub ‘alejnā ja mevlānā inneke entet-tevvābur-rahīm.

Allāhumme rabbenā ātina fid-dunjā haseneten ve fil-āhireti haseneten vekinā ‘azāben-nār.

Rabbena-gfir lī ve li vālidejje ve lil-mu’minīne jevme jekumul-hisāb.

Subhāne rabbike rabbil-‘izzeti ‘ammā jesifun. Ve selāmun ‘alel-murselīn. Vel-hamdu lillāhi rabbil-‘ālemīn. El-fātiha.

ZABORAV U NAMAZU (SEHV-I SEDŽDA)

Kad čovjek nehotice u namazu učini nešto drukčije nego što zahtijeva propis (izostavi Fatihu, suru ili prvo sjedenje), treba da izvrši dvije sedžde, što zovemo sehv-i sedždom. Sehv-i sedža se čini na ovaj način:

Poslije predaje selama na desnu stranu učine se dvije sedžde, a onda se ponovo prouči Ettehijjatu, salavati i dove, pa se preda selam.

Ako grešku učinimo hotimično, namaz treba ponoviti.

ŠTA KVARI NAMAZ

Namaz se pokvari: ako se izgubi abdest (pusti vjetar), ako se u namazu progovori, nasmije, jaukne, glasno zaplače, bez potrebe iskašljava ili učini bilo šta što ne priliči da se učini u namazu.

POUKE O FARZ-NAMAZIMA

Obaveza klanjanja farz-namaza nastaje otkada čovjek postane punoljetan i traje sve do smrti. Roditelji su dužni djecu od sedam godina naučiti da klanjaju, a od deset godina privoljeti ih na klanjanje.

Farz-namaz se može izostaviti samo kad postoji vjerom priznata zapreka ili smetnja. Ako čovjeku prođe farz-namaz treba da ga naklanja čim prije. Naklanjanje se vrši isto kao i redovno klanjanje a u nijjetu se kaže koji se namaz naklanjava, npr: sabahski. podnevski, ikindijski. akšamski ili jacijski farz, i ovako se zanijeti: »Ja odlučih da naklanjam, u ime Allaha, sabahski farz-namaz koji mi je prošao.

POUKE O SUNNETIMA

Uz farz-namaz, kao od Boga propisanu islamsku dužnost, Allahov poslanik Muhammed a. s. je iz velike ljubavi prema Uzvišenom Allahu klanjao i sunnet-namaze. Stoga i mi klanjamo sunnete. Sunnet-namazi se klanjaju prije farza. poslije farza ili prije i poslije farza. Sunnet-namazi mogu imati dva ili četiri rekata. Sunnet-namazi se klanjaju kao i farz, a razlika je u učenju na trećem i četvrtom rekatu i prvom sjedenju.

Kako se klanjaju sunnet-namazi?

Sunnet-namazi od dva rekata klanjaju se isto kao i sabahski fard-namaz.

Podnevski sunet od četiri rekata klanja se kao i fard-namazi od četiri rekata, ali se na trećem i četvrtom rekatu poslije Fatihe uči i jedno

sure.

Ikindijski sunnet od četiri rekata razlikuje se od podnevske sunneta u tome što se u ikindijskog sunneta i na trećem rekatu uči, kao i na prvom rekatu, i na prvom sjedenju se uči Ettehijatu, Salavati i Dove, ali se ne predaje selam, nego ustajemo na treći rekat.

Jacijski sunnet od četiri rekata klanja se isto kao ikindijski sunnet.

Koji sunneti se mogu skratiti, a koji izostaviti?

Ikindijski sunnet i jacijski sunnet od četiri rekata možemo skratiti na dva rekata, a možemo ih i posve izostaviti.

Podnevski obadva sunneta, akšamski sunnet i jacijski posljednji sunnet možemo izostaviti ako smo mnogo zaposleni ili nemoćni.

Sabahski sunnet ne treba nikada izostaviti. Kad naklanjamo sabahski farz istog dana prije podne, naklanjaćemo i sunnet. Osim ovog slučaja, sunnet-namazi se nikad ne naklanjavaju.

Kur'anske sure učimo po redu kako su napisane u Mushafu, npr. prvi rekat - sure Kevser, drugi rekat - sure Ihlas, treći rekat - sure Felek i četvrti rekat - sure Nas.

ZAJEDNIČKO KLANJANJE (DŽEMĀAT)

Farz-namaz klanjamo pojedinačno, svako sam za sebe ili zajednički (džematile), a sunnet namaze klanjamo samo svako za se. Zajedničko klanjanje za imamom zove se džemāat (skup, zajednica). Klanjanje u džematu preporučeno je Kuranom i Hadisom a ima i veću nagradu od Boga dž. š.

Svaki džemat ima imāma, koji ga predvodi i mujezina.

OSTALI NAMAZI

Pored pet redovnih namaza klanjamo još neke namaze kao što su:

Džuma-namaz, bajram-namaz, teravih-namaz, dženaze-namaz, nafile namazi, itd.

Za svaki ovaj namaz postaje propisi. Džuma-namaz, bajram-namazi i dženaza-namaz klanjaju se uvijek zajednički u džamiji. Džamija je mjesto za klanjanje i islamsko učilište.

TREĆA GLAVNA ISLAMSKA DUŽNOST

Treća glavna islamska dužnost je ramazanski post.

Ramazanski post znači uz ramazan se ustegnuti od jela, pića, pušenja i spolnog uživanja od prije zore do zalaska sunca, u svrhu odanosti Bogu dž. š. Postiti je dužan svaki musliman i muslimanka koji je punoljetan i zdrav. Ramazanski post se zanijeti ovako: »Ja odlučih postiti ramazanski post u ime Allaha.«

Ramazanski post se obično zanijeti prije zore, poslije noćnog ručka kad se i zaposti.

Ramazan je mjesec ibadeta, dobročinstva i vjerskog preporoda. U džamijama se uči i tumači Kur'an, a kod kuće se pomažu siromašni, dočekuju i posjećuju rođaci, komšije i prijatelji.

Noću uz ramazan klanja se *teravih-namaz*. U toku dana razlikujemo dva osnovna termina: *sehur* - vrijeme početka posta, i *iftar* - čas kada treba prekinuti post.

Musliman zaposti tako što opere usta i zube i učini nijet, a omrsi se obično učeći Bismillu i najčešće vodom ili hurmama.

Za vrijeme posta treba se čuvati i svih hrđavih djela, što više besposlena razgovora. Post će biti pokvaren ako se nešto pojede, popije, zapali cigareta i sl. Ako u zaboravu učinimo nešto što kvari post, post neće biti pokvaren. Čovjek koji uz ramazan ne posti griješan je i treba da kasnije naposti ramazan.

Krajem ramazana daje se siromašnim muslimanima određena materijalna pomoć, dar u novcu ili namirnicama. To darivanje zove se *sadekatul-fitr*, a može se dati i za potrebe Islamske zajednice.

Dvadeset sedma noć ramazana zove se *Lejletul-kadr* i to je najsvetija noć u godini jer je u njoj počela objava Kur'ana azimu šana. Po završetku ramazana nastupa Bajram kao blagdan muslimana poslije ispunjenih vjerskih dužnosti.

Ramazanski post može izostaviti: bolesnik, putnik koji se udaljava od boravišta više od 80 km do 15 dana, vojnik na odsluženju vojnog roka, zatvorenik, putnik, radnik na teškim fizičkim poslovima, starije osobe nesposobne da izdrže post, žena koja nosi ili doji dijete, žena za vrijeme mjesečnog pranja. Sve navedene osobe dužne su post napostiti do idućeg ramazana, a osobe koje nisu u stanju napostiti propuštene dane zbog teške bolesti ih starosti dužne su za svaki dan izostavljenog posta podijeliti otkupninu u vrijednosti sadekatul-fitra (*fidja*).

ČETVRTA GLAVNA ISLAMSKA DUŽNOST

Četvrta glavna islamska dužnost je zekat, obavezni vjerski doprinos. Zekat je obavezno davanje jednog dijela iz viška imovine siromašnim muslimanima i muslimankama ili u druge korisne svrhe islamske zajednice u cilju postizanja Allahova zadovoljstva.

Zekat se daje na imovinu koja pretječe od osnovnih potreba za život (*nisāb*). Zekat se daje na novac, dragocjenosti (nakit, zlato, srebro), trgovačku robu, živo blago (stoku) i ostale vrijednosti. Imovina koja spada u zekat dijeli se u toku godine do vrijednosti od 2,5% od te imovine. Vlasnici zlata i srebra dužni su dati zekat ako budu imali u vlasništvu više od 90,6 grama zlata ili 641,5 grama srebra.

Zekat na živo blago podliježe zekatu više od 30 goveda ili 40 ovaca. Zekat na ostalu robu - žito, brašno, posteljina, odjeća, namještaj i sl. ako je namijenjeno za trgovinu procjenjuje se u vrijednosti zlata i srebra ili gotovog novca i na to se daje 2,5%. Zekat na žito, voće i povrće daje se odmah i to 10% od ubranog (*ušr*).

Zekat se može dati: onima koji nemaju ništa od imovine, siromašnim licima ako imovina koju posjeduju nije dovoljna za njihovo izdržavanje, putnicima koji nemaju sredstava za povratak kući, zaduženim licima koja ne mogu otplatiti dug, te za vjerske aktivnosti koje nemaju drugih izvora sredstava.

Davanjem zekata postižemo slijedeće koristi:

- stičemo zadovoljstvo, milost Allahovu,
- čistimo srce od škrtosti i privikavamo se na darežljivost;
- pomažemo siromahe i nevoljnike;
- uklanjamo nesporazume i mržnju između imućnih i siromašnih;
- čistimo imovinu od tuđeg prava;
- podmirujemo potrebe islamske zajednice.

- Da bi zekat bio valjan i kod Allaha primljen potrebna su dva uvjeta:
- nijet zekata, tj. da se obavezno srcem odluči da se izdvaja dio imovine u ime Boga;
- svrha zekata - da se obavezni iznos zekata podijeli u najljepšu svrhu koju sam odredi ili utvrdi nadležni organ islamske zajednice.

PETA GLAVNA ISLAMSKA DUŽNOST

Peta glavna islamska dužnost je hadž izvršiti tj. Ka'bu jednom u životu posjetiti kome je tome moguće.

Allah dž.š. u Kur'anu poziva sve muslimane i muslimanke da posjete Ka'bu i izvrše propisane obrede hadža ako zato imaju mogućnosti. Tako uzvišeni Kur'an kaže: »Ljudi koji imaju mogućnost dužni su u ime Allaha posjetiti Ka'bu.«

Hadž se obavlja uoči i u vrijeme Kurban-bajrama.

Hadž ima tri osnovna farza koja mora svaki hadžija izvršiti i to:

- ihram obući (ihram se sastoji od dva čista ogrtača za muškarce, a žene pokrivaju i glavu);
- boraviti na Arefatu deveti dan zul-hidžeta,
- tavafi zijaret tj. počasni obilazak oko Ka'be u danima Kurban-bajrama.

Žena koja odluči da obavi hadž treba da bude u društvu svoga supruga ili bližeg rođaka sa kojim ne može stupiti u bračnu zajednicu ili da bude u društvu žena koje zajedno putuju na hadž.

Hadžija je prije hadža dužan da:

- osigura svoju porodicu odgovarajućim životnim potrebama do povratka sa hadža,
- izmiri svoje dugove i zatraži oprost za uvrede koje je eventualno nekada nekome nanio,
- da se pokaje za svoje grijeha i odluči da se po povratku sa hadža posveti svojim obvezama prema Allahu dž.š.

Glavne koristi od hadža su sljedeće:

- da hodočasnici izvrše propisane vjerske obrede na određenim mubarek mjestima,

- da se kod Ka'be na Arefatu, kod mezara Muhammeda a. s. u Medini i na drugim časnim mjestima obrate Allahu dž. š. za oprost grijeha i zatraže sreću i napredak svoje zajednice i svih ljudi.
- da se muslimani na hodočašću Ka'bi međusobno upoznaju i da se tješnje povezuju kako bi jedni druge pomagali u svim važnijim pitanjima,
- da sastanak na hadžu u Meki koriste kao sveislamski skup na kojem bi trebalo rješavati vjerska, prosvjetna i druga društvena pitanja islamskog svijeta.

III DIO

KULTURA ISLAMSKOG ŽIVOTA

ISLAMSKI BLAGDANI

Muslimani imaju dva blagdana:

- Ramazanski bajram i
- Kurban-bajram.

Ramazanski bajram

Ramazanski bajram je blagdan koji muslimani svečano obilježavaju po isteku ramazana 1., 2. i 3. dana mjeseca ševvala u znak veselja što su izvršili dužnost ramazanskog posta, klanjali teravih-namaze, posjećivali džamiju i slušali predavanja, pa se nadaju u Allahovu milost i nagradu.

Kurban-bajram

Kurban-bajram je blagdan koji muslimani obilježavaju 10., 11., 12. i 13. dana mjeseca zul-hidžeta. Osim bajram-namaza muslimani na Kurban-bajram kolju kurbane.

Kurban je islamski obred koji se sastoji od klanja u ime Boga propisane životinje u određeno vrijeme. Od kurbanskog mesa treba 1/3 podijeliti siromašnim muslimanima i muslimankama, 1/3 podijeliti kao dar prijateljima, a 1/3 ostaviti za svoju porodicu.

Muslimani našeg podneblja uobičajili su prigodno obilježiti i sljedeće dane:

- Nova muslimanska hidžretska godina,
- Mevlud i
- mubarek-noći: Lejlei-regaib, Lejlei-miradž, Lejlei-berat i Lejlei-kadr,

Nova muslimanska hidžretska godina

Muslimanska hidžretska godina određuje se prema kretanju Mjeseca oko Zemlje, a ima 354 ili 355 dana.

Muslimanske hidžretske godine računaju se od seobe Muhammeda a. s. i prvih muslimana iz Meke u Medinu.

Kao prvi dan Nove muslimanske godine uzima se 1. muharrem svake godine.

Mevlud

Mevlud je svečanost kojom muslimani obilježavaju 12. rebiul-evel kao rođendan Muhammeda a. s. Tom prilikom u džamijama se prouči mevlud i prigodna predavanja o životu i radu Božijeg Poslanika i uglednih ashaba, kao i u raznim drugim prilikama.

Mubarek-noći

Lejlei-regaib pada prvog uoči petka u mjesecu redžebu. Te noći osjetila je hazreti Amina, da je ponijela Muhammeda a. s.

Lejlei-miradž pada 27. noć mjeseca redžeba. U toj noći Muhammed a. s. doživio je najviše duhovno uzdignuće i dobio od Allaha dž. š. zaduženje za pet dnevnih namaza.

Lajlei-berat pada 15. noć ša'bana kada Allah dž. š. određuje

ljudske sudbine za narednu godinu. Ona nas podsjeća na skori dolazak najdražeg nam gosta, ramazana, da bismo se duhovno i fizički pripremili za post i ostale ibadete.

Lejlei-kader pada 27. noć ramazana. To je najodabranija noć u godini. Za nju veli Allah dž. š. da je bolja od hiljadu mjeseci jer je u toj noći počeo Allah dž. š. objavljivati Kur'an a. š. Muhammedu a. s.

ISLAMSKO VLADANJE (AHLAK)

Moral je skup pravila o dobrom vladanju. Izvori islamskog morala su Kur'an, Hadis i način života islamskih velikana.

Propisi o islamskom moralu dijele se u tri grupe:

- dužnosti prema Svemogućem Allahu,
- dužnosti prema sebi i
- dužnosti prema ostalim ljudima.

DUŽNOSTI PREMA ALLAHU

Prema Allahu smo dužni:

- čvrsto vjerovati u svih šest temeljnih istina vjere;
- redovno i sa zadovoljstvom izvršavati islamske dužnosti;
- imati uvijek na umu da je dobro što god je naredio Svemogući Allah dž. š., a zlo što god je On zabranio.

DUŽNOSTI PREMA SEBI

Život i zdravlje darovao nam je Svemogući Allah i mi trebamo da ih čuvamo. U tu svrhu potrebni su: čistoća, hrana, odijevanje i umjerenost u svemu. Naročito treba paziti na osobnu čistoću.

Bog nam je dao raznovrsnu hranu koju jedemo. Zabranjeno je

jesti: svinjsko meso i masti i svinjske preradevine, meso krepane životinje, meso životinje koja nije propisno zaklana i krv. Zabranjeno je piti sva alkoholna pića, radi otklanjanja brojnih štetnih posljedica od upotrebe navedenih jela i pića.

Muslimani i muslimanke treba da budu propisno odjeveni i da ne pretjeruju u luksuzu. Muškarci ne smiju nositi svilu i zlato, a žene ne smiju nositi kratke, tijesne i prozirne haljine a dužne su pokrivati cijelo tijelo i kosu osim lica i šaka.

Hrana, odijevanje i sve ostalo treba da budu od pošteno zarađenih sredstava.

Nauka i odgoj oplemenjuju naše srce i um i odvraćaju nas od hrđavih djela, misli i navika. Nije dovoljno imati samo znanje, nego se treba prema njemu i vladati. Da bismo postigli lijep odgoj trebamo biti uljudni, stidljivi, promišljeni i strpljivi. Ne smijemo biti umišljeni, oholi, srditi i grubo.

Čovjek mora raditi da sebi i svojoj porodici na pošten način osigura izdržavanje, da bude u stanju pomoći siromaha i nemoćnog, te da može doprinijeti nešto i za napredak vjere i domovine.

DUŽNOSTI PREMA OSTALIM LJUDIMA

Prema ostalim ljudima smo dužni biti dobri, pravedni, iskreni i korisni.

Dobrota se sastoji: u dobru mišljenju o drugima (ako to zaslužuju), u praštanju i u pomaganju okoline dobrim djelima. Protivni dobroti su: mržnja, zavist i ogovaranje.

Istinost se sastoji u slijedećem: da čovjek govori istinu, da se ne pretvara i da ispunjava dato obećanje. Istinosti je protivna: laž, dvoličnost i pretvaranje. Neke stvari ne treba javno iznositi iako su istina, kao što su: prenošenje tuđih riječi, otkrivanje tuđih sramota,

mahana i tajni te ogovaranje drugoga.

Pravednost se sastoji u tome da svaki pojedinac dobije ono što je njegovo i što njemu pripada, a da prepusti drugima njihovo pravo. Pravednost je protivna nepravednosti.

Porodica je osnovna ljudska zajednica, koja nastaje na islamskom braku i ljubavi.

Roditelji su dužni:

- brinuti se za zdravlje i život svoje djece,
- brinuti se da ih dobro u vjeri odgoje,
- brinuti se da ih upute na nauku ili zanat i osposobe za život.

Djeca prema roditeljima imaju ove dužnosti:

- da su zahvalna i poslušna,
- da ih slušaju, štuju, vole i pomažu,
- da se na svaki poziv roditelja odmah odazovu,
- da mrtve roditelje spominju dovom i da u njihovo ime daju sadaku ih pomoć,
- ako su roditelji bolesni i iznemogli, moraju ih djeca njegovati, a ako su siromašni a djeca imaju imetka ili mogu zarađivati, onda moraju izdržavati svoje roditelje.

I ostalu rodbinu treba lijepo paziti i pomagati.

GRIJESI I KAJANJE

Vjera je Allahova uputa kojom se usmjeravaju ljudi da dragovoljno čine ono što je samo po sebi dobro. Vjera zabranjuje sve što je loše i štetno za dušu i tijelo, srce ili um, život i porodicu, imovinu ili čast.

Ko radi što je vjerom zabranjeno čini grijeh. Ako čovjek učini kakav grijeh, hotimično ili nehotice, treba da se odmah pokaje (*tevbu* učini). Tevba se obično čini usmeno ovako: »Milostivi Bože, ja se iskreno kajem što sam učinio grijeh i molim Tvoj oprost. Estagfirullāh, estagfirullāh, estagfirullāh ve etūbu ilejh.« Kad se ovo izgovori, prouči se Amentu billahi i Kelime-i šehadet. Uz iskreno kajanje treba učiniti i neko dobro djelo.

Veliki grijesi

Veliki grijesi su oni za koje je predviđena oštra kazna, ali oni ipak ne izvode iz vjere (*dina*), odnosno počinitelj tih grijeha nije prestao biti musliman, ali je zaslužio oštru kaznu, pa je potrebno da se za te grijehove pokaje. Spomenućemo neke velike grijehove koji se najčešće čine:

1. piti i proizvoditi alkoholna pića i droge i baviti se njihovom prodajom i posluživanjem,
2. jesti svinjsko meso i mast i prerađevine od ovog mesa,
3. vrijeđati i ne poštovati roditelje kao i ne brinuti se za njihovo izdržavanje, ako su siromašni,
4. ubiti čovjeka, osim u nužnoj odbrani,
5. lagati,
6. ne htjeti istinu svjedočiti,
7. krivo svjedočiti i krivo se zaklinjati,

8. biti dvoličan,
9. zinaluk činiti, odnosno stupati u vanbračne spolne odnose,
10. prisvajati tuđu imovinu, otmirati i uništavati,
11. krasti i krivo mjeriti,
12. drugog vrijeđati,
13. životinje spaljivati na vatri ili ih na neki drugi način mučiti,
14. klevetati i tuđe mahane iznositi i širiti (*gībet*),
15. prenositi tuđe riječi i time zavađati i mržnju sijati (*nemīmet*),
16. zavidjeti, tj. željeti da nekome nestane neko dobro (*hased*),
17. biti ohol, tj. praviti se velikim i precjenjivati se, a druge ponižavati (*kibur*),
18. drugom zlo spremati,
19. biti škrt, tj. ne izvršavati svoje imovinske obaveze,
20. odabirati zemaljska uživanja nad ahiretskim,
21. ne bojati se Božije kazne,
22. vraćati i vračarima (*gatarima*) vjerovati,
23. prigovarati za dobra djela,
24. isključiti iz nasijeda nekoga,
25. namaz ne klanjati,
26. post, zekat i hadž ne izvršavati,
27. izvršiti samoubistvo i dr.